

3.7.13

לכבוד
מר בנימין נתניהו
ראש הממשלה
בפקס: 02-5664838

לכבוד
מר יאיר לפיד
שר האוצר
בפקס: 02-5695335

שלום רב,

הנדון: ביטול הפטור מתשלום דמי ביטוח לאומי וביטוח בריאות לעקרות בית

בעקבות פרסום התוכנית הכלכלית לשנים 2013-2014 (להלן: "התוכנית הכלכלית") הריני לפנות אליכם בדרישה שלא לבטל את הפטור מתשלום דמי ביטוח לאומי ודמי ביטוח בריאות לעקרות בית, שכן יותר מכל קבוצה אחרת, הוא פוגע בנשים הערביות שמרביתן הן עקרות בית, והכל כמפורט להלן:

1. בימים אלו נידונה בכנסת ובוועדותיה ההצעה לביטול הפטור מתשלום דמי ביטוח לאומי וביטוח בריאות לעקרות בית כהגדרתן בסעיף 238 לחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה - 1995. לפי ההצעה, יידרשו עקרות בית לשלם הן ביטוח לאומי בסך של 61 ש"ח והן ביטוח בריאות בסך של 101 ש"ח ובסך הכל יאלצו לשלם 162 ₪ לחודש, היינו כ- 2,000 ₪ בשנה.
2. על פי הנתונים של המוסד לביטוח לאומי והמובאים בדברי ההסבר של ההצעה לביטול הפטורים, מספרן הכולל של עקרות הבית בישראל מוערך בכ-450,000. מחציתן, היות ושיעור הנשים הערביות המשולבות בשוק התעסוקה עומד על כ-20% בלבד, הרי שהערכות הן שיותר ממחצית עקרות הבית בישראל הן עקרות בית ערביות, דהיינו יותר מ-225,000 עקרת בית. נתונים אלו עולים גם מפרוטוקול הדיון שנערך בוועדה לקידום מעמד האשה בכנסת בתאריך 27.5.13 (פרוטוקול מס' 13) אשר דן בהשלכות המגדריות של הגזירות הכלכליות.
3. ניתוח מרכז המחקר והמידע של הכנסת שהוגש לוועדת הכספים לקראת הדיון בנושא שבנידון מצביע על ההשלכות החברתיות של הטלת "מס בריאות" אחיד על השכבות החלשות, לפיו "סכום זה מהווה שיעור גבוה יותר מכלל ההכנסה הפנויה של משק הבית, וממילא עשויה להעמיק את אי השוויון בין הקבוצות השונות באוכלוסייה."¹

¹ אליעזר שורץ (מרכז המחקר והמידע של הכנסת)- ניתוח לקראת הדיון בנושא: תשלום דמי ביטוח בריאות על ידי עקרות בית (יוני 2013). ניתן לעיון ב: <http://www.knesset.gov.il/mmm/data/pdf/m03220.pdf>

4. הטענה העיקרית אודות תכלית הטלת מיסוי זה וביטול הפטורים הינו עידוד עקרות הבית להשתלב בשוק העבודה. אולם, ביטול הפטורים האלה לא יהווה תמריץ ליציאת הנשים בכלל והנשים הערביות בפרט אל שוק התעסוקה והוא יגרום דווקא לפגיעה בנשים ולהעמקת תוחלת העוני בקרבן. חלק ניכר מעקרות הבית הן בעלות השכלה נמוכה ו/או נמצאות בגיל מתקדם ועל כן השתלבותן בשוק העבודה איננה דבר שבהישג ידן או בשליטתן. לפי הנתונים שהועלו בישיבת הוועדה לקידום מעמד האשה מיום 27.5.13 שדנה כאמור בהשלכות המגדריות של הגזירות הכלכליות עלה כאמור כי מחצית מעקרות הבית הנ"ל הינן ערביות, כאשר 70% מהן הינן בעלות השכלה נמוכה של 12 שנים ומטה בלי בגרות.² יתר על כן, נשים שפוטרו מכל סיבה או ובמיוחד אלה שפוטרו עקב כניסתן להריון, מתקשות לחזור למעגל העבודה ובכל זאת יאלצו לשלם את המיסוי המוצע.

5. כמו כן, בהקשר לנשים הערביות, קיימים חסמים ומכשולים חיצוניים המונעים ומגבילים את יציאתן לעבודה. דוחות רבים הן מטעם גורמים רשמיים והן מטעם החברה האזרחיים הצביעו אין ספור פעמים על המכשולים והחסמים הרבים העומדים בפני השתלבותן של נשים ערביות בשוק העבודה. בין חסמים אלה אפשר למנות: העדר הזדמנויות עבודה ומקומות עבודה הכוללת העדר אזורי תעשייה ביישובים ערבים המספקים מקומות עבודה לכלל האוכלוסייה הערבית; העדר תחבורה ציבורית במרבית היישובים הערבים, דבר המגביל במיוחד את יציאת הנשים הערביות לעבודה מחוץ ליישובי מגוריהן; העדר הכשרות מקצועיות האמורות להעניק לנשים ערביות מיומנויות מקצועיות מגוונות והעדר מרכזי הכוונה תעסוקתיים; דרישת שירות לאומי ו/או צבאי ע"י רבים מהמעסיקים; חסמים שפתיים; העדר מעונות יום מסובסדים ביישובים הערבים; הימנעות מעסיקים יהודים מלהעסיק עובדים ערבים לאור מוצאם וכדומה.

ראו בהקשר זה גם את דו"ח בנק ישראל הנושא כותרת "שוק העבודה של ערביי ישראל-סקיר מאפיינים וחלופות למדיניות"³ וכן דו"ח הוועדה לשינוי כלכלי חברתי בראשותו של פרופ' עמנואל טרכטנברג⁴ אשר המליצו על נקיטת צעדים אופרטיביים למיגור המכשולים והחסמים העומדים בפני האוכלוסייה הערבית בכלל והנשים הערביות בפרט.

6. כאן נזכיר כי בהקשר זה קיימת עמדה דומה לנגיד בנק ישראל, פרופ' סטנלי פישר, אשר הזהיר מפני הצעדים החד צדדיים האלו ומההשלכות הרוות האסון שמקפלים הם בחובם. פרופ' פישר המליץ, כי רפורמות בחוק ההסדרים הנועדים לעידוד תעסוקת מגזרים מוכי אבטלה צריכים להיעשות בהדרגתיות ותוך ביסוס תשתית תעסוקתית הולמת הכוללת הבטחת מקומות עבודה סמוכים למקומות המגורים והכשרות מקצועיות מתאימות לאוכלוסייה הרלוונטית.⁵

² ראו דברי גבי' יעל חסון ממרכז אדווה בעמוד 7 לפרוטוקול ישיבת הוועדה לקידום מעמד האשה.
³ ישיב ערן וניצה (קלינר) קסיר, 2013, "שוק העבודה של ערביי ישראל: סקירת מאפיינים וחלופות למדיניות", אוניברסיטת תל-אביב, עמ' 58-70.

⁴ דו"ח הוועדה לשינוי כלכלי חברתי (2011), עמ' 135-138. ניתן לעיון ב:

http://hidavrut.gov.il/sites/default/files/%20%D7%A1%D7%95%D7%A4%D7%99.pdf?bcsi_scan_99FE300B8A2E1F36=1

⁵ ראו קישור לידיעה מאתר דה-מארקר מיום 30.4.13 והמסקרת את דעתו של פרופ' פישר על המדיניות האמורה:

<http://www.themarket.com/news/macro/1.2008401>

7. בנוסף לכל האמור לעיל יש להדגיש כי הטלת המיסוי הנ"ל בסך של 2,000 ₪ לשנה ייאלץ את הנשים לשלם את המס מאפס הכנסה חודשית. לא רק שהטלת חובת מיסוי שכזו יהווה נטל כלכלי כבד על אותן נשים שאין להן הכנסה, הוא יוביל להעמקת תוחלת העוני בקרבן. בהקשר זה יוזכר כי תוחלת העוני גבוהה יותר בקרב משפחות עניות, בין היתר בשל שיעור עבודה נמוך בקרב הנשים הערביות. לפי דו"חות מימדי העוני של המוסד לביטוח לאומי, תוחלת העוני בקרב המשפחות הערביות עמד לשנת 2011 על כ- 53%. כך שכל הכבדה כלכלית נוספת רק תעמיק את תוחלת העוני הנ"ל.

8. כמו כן, הטלת מיסוי על נשים שאין להן הכנסה, תעמיק גם את תלותן הכלכלית בבני זוגן. ידוע הוא כי במקרים רבים, נשים שאינן עובדות תלויות רבות מבחינה כלכלית בבני זוגן ולעיתים רבות תלות זו מגיעה אף לכדי אלימות כלכלית כלפי הנשים כאשר בן הזוג עושה שימוש בחולשתן הכלכלית כדי להשיג שליטת יתר בתא המשפחתי.

9. יודגש, כי אין זו הפעם הראשונה בה נדונה סוגיית ביטול ממיסוי עקרות בית. בהתאם לניתוח מרכז המידע והמחקר שדנה לאחרונה בהשלכות מיסוי עקרות בית,⁶ הטלת מס בריאות על עקרות בית מהווה תשלום כפול עבור ביטוח בריאות. שכן, כבר בחוק המדיניות הכלכלית לשנת הכספים 2005 (תיקוני חקיקה), התשס"ה- 2005 בוטלה נקודת הזיכוי בגין בן זוג שאינו עובד (סעיף 37 לפקודת מס הכנסה). בדברי ההסבר לשינוי זה נכתב "... בשל הקשיים לגביית מס בריאות המוטל על עקרות בית, מוצע לבטל את הסעיף האמור ועל ידי כך להטיל, בעקיפין, על עקרת הבית חובת תשלום מס בריאות פעמיים: פעם ראשונה עקב ביטול הפטור והמיסוי ייאלצו עקרות הבית לשלם מס בריאות פעמיים: פעם ראשונה עקב ביטול הפטור והמיסוי המוצע כיום ופעם שניה, עקב ביטול נקודת הזיכוי בשנת 2005. יודגש גם כן, כי שווי נקודת הזיכוי שבוטלה עומד כיום על 218 ש"ח (פי שניים מדמי ביטוח לאומי). במילים אחרות, בעוד שלפני שנת 2005 עקרות בית לא שילמו עבור ביטוח בריאות, הרי שבמידה ויאושר התיקון המוצע הן ישלמו 319 ש"ח עבור ביטוח בריאות (218 ₪ בגין ביטול נקודת הזיכוי + 101 ₪ המיסוי המוצע כיום בגין ביטוח בריאות) וזאת בנוסף ל- 61 ש"ח דמי ביטוח לאומי. בסה"כ במידה והמיסוי יאושר, תיאלצנה עקרות הבית לשלם מכיסן סך של 380 ש"ח, לעומת 0 ₪ לפני שנת 2005.

10. לאור האמור לעיל, נבקשכם לפעול לאי אישור הגזירות הנ"ל ולהצביע נגדן בהליכים החקיקתיים בכנסת.

בכבוד רב,
סאוסן זהר, עורכת – דין

העתק:

חברי הכנסת ה- 19

⁶ ראו הערת שוליים מס' 1 לעיל.